PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 217 - Cena 3.- lire | TRST, sreda 13. februarja, 1946 | Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1-I. Tel. št. 93806.93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo

Vojna brez miru

Zdi se, da je naši primorski zemlji usojeno, da ne najde miru ne v vojni, ne v miru. Predzadnja vojna je njen najlepši del, sončno Goriško, do dobra opustošila. Porušeni so bili lepi slovenski domovi, pomendrani cvstoči vrtovi, razdejana polja in njive, slovenski skrbni in marljivi gospodarji so morali s beraško palico v roki daleč po svetu iskat zatočišča in strehe nad glavo.

Pa je za vojnim viharjem prihrumel nad deželo nič manj hujši vihar miru. Izmučenemu ljudstvu, ki se je vračalo na ruševine svojih domov, je pomagalo prenašati veliko gorje radostno zadoščenje, da je krvava vojna vendar le končana in vroče upanje, rekli bi trdno prepričanje, da bo sedaj, ko se je v deželo vrnil mir, naš človek končno sam svoj gospodar na svoji zemlji, da je napočil čas, ko bo končno vendar le enkrat lahko sam odločal o svoji usodi. Saj mu je bilo ponovno zagotovljeno, da se vojna bojuje v znamenju pravice vsakega naroda do samoodločbe, saj je v tem znamenju slovenski narod odrekel pokorščino avstrijskemu zatiralcu, je vstal, da se — prvič v zgodovini — združi s hrvatskim in srbskim narodom v enotno nacionalno državo.

Sonnino - Burian

Toda primorski Slovenci in Hrvati smo postali zopet enkrat bogatejši za spoznanje, da so besede eno, dejanja pa drugo. V nasprotju s visoko donečo propagando je bila v vsej tajnosti in za hrbtom tedanje srbske vlade zapečatena naša usoda že 26. aprila 1915. Tu bi hoteli povedati nekaj, česar ne najdeš tako zlahka v italijanskem časopisju in česar se nihče med sedanjo vodilno, nam nasprotno italijansko generacijo rad ne spominja. Tržaško vprašanje, vprašanje Istre in vprašanje italijanstva Julijske krajine sploh je vprašanje precej svežega datuma. Pred 26. aprilom 1915. se je le redko kateri med zamejanjaki Italije pečal s temi vprašanji, resnejši italijanski politiki teh vprašanj sploh niso resno jemali v poštev. In vendar bi se zdelo, da je bila diplomatska pozicija Italije v tistem času tako odločna in tako močna, da bi si bila, če bi ji bilo resno kaj na tem, prav z lahka dovolila postaviti na mizo tudi ta vprašanja.

Toda, kakor rečeno, Italija je dokazala, da ji na italijanstvu Trsta in Istre ter Julijske krajine sploh ni bilo mnogo ležeče. Dne 8. aprila 1915. je tedanji italijanski minister zunanjih zadev baron Sonnino sporočil potom italijanskega poslanika na Dunaju avstroogrskemu ministru zunanjih zadev baronu Burianu pogoje italijanske vlade za vzpostavitev normalne in trajne situacije medsebojne prisrčnosti in ustvaritev možnosti bodoče kooperacije v smeri skupnih ciljev obeh držav», to je — za vstop Italije v vojno na strani Avstroogrske. V kolikor se tiče Julijske krajine, bi ji pogoji obstojali v popravi dotedanje italijansko-avstrijske meje v korist Italije, in sicer tako, da bi meja potekala nekoliko vzhodno od Žabnice na vrh Višarij, bi pustila na avstrijski strani Boveo in Tolmin, se nadaljevala med Sv. Lucijo in Čepovanom, tako, da bi ostala Bolkan in Gorica na italijanski strani in bi meja med Doberdobom in Komnom šla preko Krasa ter prišla na morje med Devinom in Nabrežino, s tem, da bi Devin ostal na italijanski strani, Nabrežina pa na avstrijski.

Glede Trsta je italijanski zunanji minister baron Sonnino predlagal to-le rešitev: Trst z okolico, ki naj se razširi na severu tako, da vključi Nabrežino in doseže novo zgoraj navedeno italijansko mejo, na jugu pa tako, da vključi tedanja sodna okraja Koper in Pivan, naj bi tvoril neodvisno in avtonomno državo s prosto luko. Niti italijanski, niti avstroogrski vojaki bi ne imeli pravice do vstopa v to neodvisno državo. Altrochè italijanstvo Trsta, Istre in Julijske krajine! —

Avstrija je te italijanske pogoje tedaj odklonila, toda to se nam ne zdi važno: važno je, da jih je Italija v odlični diplomatski situaciji, v kateri se je takrat nahajala, postavila.

Londonski pakt

Antenta, ki so jo tedaj tvorile Anglija, Francija in Rusija, je prišla Italiji dosti bolj nasproti: obetajoč si od Italije mnogo več, nego ji je ta v resnici mogla pozneje nuditi, je Italiji obljubila kar vso Julijsko krajino in dobršen del Dalmacije, izvzemši Reko in Hrvatsko Primorje, ki ga je rezervirala za novo državno tvorbo Hrvatsko, in izvzemši južno Dalmacijo s Splitom, Dubrovnikom in Kotorom, ki jo je rezervirala za Srbijo in Črno goro. Ne Anglija, ne Francija, ne Rusija niso takrat predvidevale razsula Avstroogrske, ne vstajenja Jugoslavije, še manj je to razsulo in to vstajenje predvidevala in želela Italija. Glede Slovencev so si pa bili vsi tedanji veliki zavezniki, s Rusijo vred, edini, da bodo morali še nadalje garati v avstrijskem suženjstvu...

Po razsulu Avstroogrske, ki se je zrušila v notranjosti še prej kot na fronti, je Italija kratkomalo zasedla vse ozemlje, ki ji je bilo prepuščeno v londonskem paktu, ne da bi si ji bilo treba zanj boriti. Njena vojska je prišla tudi k nam kot zastopnica tedanje antente z — belo zastavo; ni ji bilo treba izstreliti niti enega strela iz puške.

Predolgo bi nas vodilo, če bi se hoteli zaustavljati bolj podrobno pri nadaljnjem poteku diplomatskega boja, ki se je tedaj razvnel zaradi naše dežele. Spričo formalnih obvez, ki so jih zavezniki prevzeli nasproti Italiji z londonskim paktom, ni mogla tedanja Jugoslavija niti misliti na to, da bi z upanjem na uspeh postavila na tapet vprašanje Slov. Primorja in Trsta. Le odločnemu nastopu predsednika Wilsona se ima zahvaliti, da se je rešil zanjo, vkljub londonskemu paktu, vsaj večji del Dalmacije. S svojim načrtom od 14. aprila 1919. znanim pod imenom

Wilsonova linija

je ameriški predsednik v tedanji obupni situaciji za Jugoslavijo, hotel rešiti zanjo poleg Dalmacije, Reke in Hrvatskega primorja vsaj del Istre in košček severnega Slov. Primorja. Istra, v kateri Italijani niso po uradnih štetjih od leta 1880. do leta 1910. (čeravno so to štetje takorekoč sami vodili), nikoli dosegli niti 40% celokupnega prebivalstva, bi bila po Wilsonovem načrtu pripadla skoraj vsa Italiji. Meja bi bila vrezana v živo telo hrvatskega in slovenskega naroda. Tekla bi bila ob reki Raši na vrh Učke, bi presekala cesto Reka-Trst, tako da bi ostale Herpelje na italijanski strani, kakor bi bili ostali na italijanski strani tudi Divača, Podkraj, Čepovan, Tolmin in Podbrdo, dočim bi Reka tvorila samostojno državo.

Italija, zavedajoč se tedanje nemoči Jugoslavije, je ne samo Wilsonov načrt odklonila, temveč je uprizorila d'Annunzijevo avanturo z zasedbo Reke. Natezanje med Jugoslavijo, Italijo ter zavezniki se je nadaljevalo nad eno leto, dokler ni Jugoslavija po Wilsonovem umiku iz evropske politike pod pritiskom zaveznikov (posebno Francije) morala kapitulirati. 12. novembra 1920., ki je bil od tedaj za narode Jugoslavije dan žalovanja, je Italija v Rapallu dosegla od Jugoslavije priznanje meje na Snežniku, in je bila neodvisni Reki zagotovljena teritorialna zveza z Italijo, ki je v svojih mejah zasužnjila 600.000 Slovencev in Hrvatov.

Z rimskim sporazumom od 27. januarja 1924. je šla še neodvisnost Reke po vodi: Mussolini je velikodušno priznal Jugoslaviji luki Baroš in Delto, zato pa je pobasal Reko. Kot protiuslugo je sklenil z Jugoslavijo pakt o — prijateljstvu... Krvave sledove tega prijateljstva občutijo vsi Slovani še dandanes, občutijo jih v prvi vrsti primorski Slovenci in Hrvati.

* * *

V ravnokar končani drugi svetovni vojni primorski Slovenci in Hrvati niso sklenjenih rok čakali izpolnitve lepo zvenečih uspavalnih obljub, temveč so kratkomalo zgrabili za orožje in so že septembra 1943. zrušili italijansko oblast po vsej Julijski krajini izvzemši par večjih mest, kjer se je ta obdržala le s pomočjo nemške vojske. Z njimi je zgrabil za orožje tudi dobršni del tukajšnjih Italijanov, ki je komaj čakal priložnosti, da se reši dobrot, katere je — prvič v zgodovini — spoznal pod gospodstvom Italije. Epopeja primorskega ljudstva, ki ji ni para v zgodovini, se je nadaljevala vse do maja 1945.:

46.800 padlih, 7.000 invalidov, 95.460 obsojencev in deportirancev, 19.357 popolnoma in 16.837 napol požganih domov bo za vse večne čase pricalo o resnicni, odločni in nedvoumni volji celokupnega slovensko-hrvatskega ljudstva Julijske krajine in dobršnega dela tukajšnjega italijanskega ljudstva, da s priključitvijo k Jugoslaviji za vedno prekine državno vez z italijansko državo!

Ta s toliko krvi in trpljenja podkrepljena volja bo pač morala nekaj odtehtati na diplomatski tehtnici, ki se ravnokar postavlja na zeleno diplomatsko mizo, tudi če bi veliki zavezniki mogli — kakor ne bodo mogli — mimo dejstva, da je vsa primorska zemlja posejana tudi z grobovi borcev jugoslovanske vojske, ki ni v to deželo vkorakala z — belo zastavo, temveč je morala vsako njeno ped iztrgati sovražniku iz rok s krvavo borbo.

Spričo vsega tega bi se bilo pač moralo pričakovati, da se bo vsaj s takim koncem druge svetovne vojne vrnil pravičen mir tudi v našo deželo. Toda naša zemlja tudi po tej vojni še ni našla miru. Iz temnega ozadja stopajo vedno bolj predrzno na dan tisti, ki so se po Trstu, Gorici in po par drugih večjih središčih mirno sprehajali v senci nemških in fašističnih bajonetov, dočim je vse na okoli besnela krvava in divja borba in so padali tisoči najboljših sinov primorskega, slovanskega in italijanskega ljudstva. Včeraj so se sprehajali v senci nemških in fašističnih bajonetov, danes bi se radi v senci zavezniških. Ti naj bi jim danes spričo predstoječega prihoda zavezniške komisije pomagali potlačiti izraz resnične volje tukajšnjega prebivalstva.

V ta namen jim danes prihaja vsako sredstvo prav: zmirjanje, obrekovanje, podtikanje najbolj fantastičnih dogodkov in naklepov na rovaš nasprotnika. Desetine in desetine tisočev domačinov, ki si z delom svojih rok in svojega uma tukaj služijo svoj vsakdanji kruh, tisoči ljudi iz vseh delov Italije, ki so si z večletnim poštenim delom pridobili sveto pravico bivanja v tržaškem mestu, ...ne predstavljajo resnične volje tržaškega prebivalstva: predstavljajo jo stotisoči lahkoživcev, ki so jih prefašistični, fašistični in republikansko-fašistični režimi pripeljali semkaj, da bi z njihovo pomočjo preobrazili pravolico tržaškega mesta in drugih središč.

Politični barantači

Prišli so tudi zopet na dan s starimi metodami stari uradni politični barantači. Ker se zavedajo, da zastopajo poraženo državo, skušajo z diplomatsko zvijačo če že ne prikazati poraza kot zmago, vsaj ustvariti privid, da so se... nalašč pustili poraziti, samo da bi s tem doprinesli k zavezniški zmagi! Kaj prav zaprav hočejo, nam doslej ni bilo dano izvedeti. Gospod De Gasperi je zaprl oči in se slepo zaletel kar do... Wilsonove linije, a ustrašil se je spričo svoje predrznosti, ko ga je nekdo opozoril, da se je vendar preveč zaletel, in je začel blebetati: ...«Ta linija se mi je zdela najbolj primerna kot baza za diskusijo. Tudi pri razpravljanju v Londonu so jo vzeli kot bazo, ...pravim le kot bazo, ker so prišli do sklepa, da bi se morala prvenstveno upoštevati narodnostna linija, ...pravim prvenstveno, ker je jasno, da se gospodarsko vprašanje s tem ne reši; za rešitev vprašanja je absolutno potrebno sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo» itd.

Socialistični prvak g. Nenni je bolj odkritosrčen. On odkrito priznа — in to mu gre v čast — da se pri vprašanju reševanja vzhodnih italijanskih meja, ne sme iti iz predpostavke, kakor da bi se ne bilo nič zgodilo tekom teh zadnjih petindvajset let, kakor da bi fašistična Italija ne bila napovedala vojne Jugoslaviji in bi ji ne bila prinesla uničevanja in smrti. G. Nenni opustil — Wilsonovo linijo, zanj predstavlja rešitev — italijanski Trst kot simbol ne nasprotja med Italijo in Jugoslavijo pač pa sodelovanja med italijansko in jugoslovansko demokracijo. (Ne razumemo, zakaj bi n. pr. jugoslovanski Trst ne mogel biti tak simbol ko mu je že takorekoč z zakonom zagotovljena baš taka vloga!)

Sodeč po neki najnovejši izjavi g. De Gasperija, ki jo je podal poročevalcu ameriškega časopisa «New York Thimes» bi se zdelo, da se je tudi on umaknil na sam Trst. «Verjamem — je dejal, da se Tito ne namerava odpovedati Trstu, toda tudi mi se mu ne nameravamo odpovedati. Na vse zadnje gre za italijansko mesto». (In če bi se slučajno to italijansko mesto ne hotelo vrniti v Italijo!)

Senzacionalna vest

Da bi bila zmeda še večja, so prinesli listi pod kričečimi naslovi še senzacionalno vest, da je zastopnik Sovjetske zveze v Londonu g. Višinski v pogovoru z italijanskim poslanikom Carandinijem dal razumeti, «da Sovjetska zveza ne bo podpirala Titove zahteve po Trstu in da bo pristala na italijansko zahtevo, da bi se Trst pustil Italiji pod pogojem, da bi se njegova luka internacionalizirala»... Mi nismo bili prisotni pri pogovoru g. Višinskega z g. Carandinijem, mislimo, pa, da lahko izključimo možnost, da bi bil g. Višinski dal v tem momentu tako izjavo, kakor bi tudi izključili možnost kakšne podobne izjave s strani angleškega, ameriškega ali francoskega ministra zunanjih zadev. Če bi s strani kateregakoli odgovornega zastopnika štirih velikih zaveznikov, ki so prevzeli nalogo, da pripravijo načrt mirovne pogodbe z Italijo, ki vsebuje v prvi vrsti tudi rešitev vprašanja Trsta in naše dežele, padla izjava, podobna zgoraj omenjeni, bi bilo pač, potovanje zavezniške komisije v Trst in v našo deželo povsem odveč! In da ta komisija pride k nam, o tem pač ni več nobenega dvoma.

Zaradi tega naše ljudstvo spričo takih in podobnih vesti (prav gotovo ni ta ne prva in ne bo zadnja!), ki jim je le namen zanesti zmedo med narod, nikakor ne bo razburjalo. V teh odločilnih dneh je bolj kot kedaj potrebno ohraniti mirno kri. Ni je sile, ne spletke, ki bi mogla italijansko slovanskemu ljudstvu iz Trsta in dežele preprečiti, da bi tudi zavezniški komisiji, ki nas pride obiskat, ne povedalo, kaj hoče in kaj zahteva. Nedvoumno je povedalo svojo voljo spričo strojnic in topov, spričo gorečih domačij, to voljo so potrdili tisoči mrtvih, ponovili jo bodo brez strahu **kajti to je njihova s krvijo priborjena pravica in zgodovinska dolžnost!**

Dr. FRANE TONČIČ

V Sofiji manifestirajo za Trst v Jugoslaviji

Sofija, 12. Tanjug. — Tanjugov dopisnik poroča, da je včeraj zjutraj priredilo bolgarsko-jugoslovansko društvo ob sodelovanju s slovanskim odborom ter bolgarsko-sovjetskim in bolgarsko-češkoslovaškim društvom veliko zborovanje za priključitev Trsta in Julijske krajine k Jugoslaviji.

Zborovanju so prisostvovali ustanovitelj Domovinske fronte Georgij Dimitrov, člani glavnega odbora Domovinske fronte, številni člani vlade, predstavniki generalnega štaba, opolnomočeni minister Jugoslavije Nikola Kovačevič, Poljske Edmund Zalewski, ter veliko število meščanov.

Dvorana je bila okrašena s sliko maršala Tita in z zastavami vseh slovanskih narodov.

Zborovanje je otvoril bolgarski minister za informacije Dimo Kazasov, ki je govoril posebno o jugoslovansko-bolgarskih odnosih v preteklosti in v sedanjem času. Po bridkih izkušnjah s protinarodnimi vladarji, ki so bili v stalnem medsebojnem sovraštvu, sta bolgarsko in jugoslovansko ljudstvo zavrgla te vladarje in uvedla ljudsko oblast. S tem je bil makedonski problem na edino možen način z vključitvijo v FLRJ rešen, kar je vse bolgarsko ljudstvo iskreno pozdravilo. — Nato je govoril naslednik slovanskega odbora Najden Nikolov. Govoril je o problemu Trsta in Julijske krajine ter poudaril, da je bila italijanska osvojitev tega jugoslovanskega ozemlja po prvi svetovni vojni popolnoma imperialistična rešitev, v nasprotju z demokratičnimi načeli in željami prebivalstva.

Govornik je zlasti poudaril dejstvo, da se je zadnje manifestacije, ki se je vršila dne 4. novembra, udeležilo 150.000 oseb, od česar jih je bilo 100.000 Italijanov. Vsi so izrazili željo po priključitvi k Jugoslaviji. Na drugi strani se je manifestacije, ki se je vršila prejšnji dan v zvezi s 27. obletnico italijanske okupacije Trsta, pod zaščito, zavezniških čet udeležilo 15.000 ljudi — fašistov, ustašev in četnikov, ki so se morali pod pritiskom tržaških množic kmalu razpršiti.

Na kraju svojega govora je Nikolov poudaril, da je edina pravična rešitev problema Trsta in Julijske krajine priključitev k Jugoslaviji, kot sedma ljudska republika ali kot del ljudske republike Slovenije.

Govorili so tudi Ivan Harizanov v imenu poljsko-bolgarskega društva in dr. Krndžalov v imenu bolgarsko-češkoslovaškega društva.

Zadnji govornik je bil general Tuleskov v imenu bolgarsko-jugoslovanskega društva.

Govorili je o problemu Trsta in Julijske krajine in dejal: «Upamo in prepričani smo, da bodo strokovnjaki, ki bodo poslani v te kraje, predložili objektivna poročila svojim zunanjim ministrom, ki bodo nato sprejeli pravičen sklep o rešitvi tega vprašanja, namreč, da se Trst, kot sedma federalna enota, priključi k Jugoslaviji.» Nato je govoril o jugoslovanski ustavi in poudaril, da hrvaško in makedonsko vprašanje, ki sta v stari Jugoslaviji povzročali ne le notranje temveč tudi mednarodne spore, v novi Jugoslaviji več ne obstojita.

Na koncu je bila sprejeta resolucija, ki soglasno odobrava politiko iskrenega prisrčnega prijateljstva in sodelovanja med Jugoslavijo in Bolgarijo in pozdravlja federalno Makedonijo v FLRJ. Končno izraža resolucija podporo jugoslovanski zahtevi po priključitvi Trsta in Julijske krajine k Jugoslaviji, izraža željo po tesnem sodelovanju med Jugoslavijo in Bolgarijo in odločno obsoja protinarodne poskuse zlonamernih članov opozicije in tujih agentov, ki sabotirajo bratske odnose med Bolgarijo in Jugoslavijo.

Krimski sporazum o Kurilskih otokih in Sahalinu

Moskva, 12. Tass. — Snoči so v Moskvi, Washingtonu in Londonu istočasno objavili sporazum o Kurilskih otokih in Sahalinu, ki so ga sklenili na krimski konferenci. Besedilo sporazuma se glasi:

«Voditelji treh velesil — ZSSR, ZDA in Velike Britanije — so se sporazumeli, da bo SZ v dveh ali treh mesecih po nemški kapitulaciji in koncu vojne v Evropi napovedala vojno Japonski na strani zaveznikov pod sledečimi pogoji:

1. Status quo v Zunanji Mongoliji — mongolski ljudski republiki — naj bo ohranjen.

2. Prejšnje pravice Rusije, ki jih je prekršil zavratni japonski napad v letu 1904., bodo obnovljene, to je: a) južni del Sahalina in vsi obrežni otoki bodo vrnjeni SZ; b) trgovsko pristanišče Dairen bo internacionalizirano, interesi SZ v tem pristanišču bodo zajamčeni in Port Arthur bo vrnjen ZSSR v najem kot pomorsko oporišče; c) kitajsko vzhodno železnico in južno mandžursko železnico, ki vodita k Dairenu, bo upravljala skupna sovjetsko-kitajska družba, kar pomeni, da bodo interesi SZ zavarovani in da bo Kitajska spet dobila popolno suverenost nad Mandžurijo.

3. Kurilski otoki bodo izročeni SZ.

Pri tem se razume, da je pogoj za ta sporazum glede Zunanje Mongolije, pristanišč in železnic, pristanek generalisima Čangkajška. Predsednik bo podvzel ukrepe, da bo po nasvetu maršala Stalina ta pristanek dosegel.

Ta sporazum stopi v veljavo po porazu Japonske. S svoje strani izjavlja SZ, da je pripravljena skleniti pakt o prijateljstvu in zavezništvu med ZSSR in narodno vlado Kitajske in pomagali Kitajski z oboroženimi silami za njeno osvoboditev izpod japonskega jarma.

Podpisani: Stalin, Franklin Roosevelt, Winston Churchill.

Dosedanji izidi volitev v SZ

London, 12. - (VZN - Ansa - Reuter) — Moskovska radijska postaja je sinoči javila, da je pri nedeljskih volitvah glasovalo 99.50% volivcev.

Od celotnega števila 99.550.225 volivcev jih je šlo volit 99.076.353.

Moskovska radijska postaja je dodala, da bodo 14. februarja objavili izid volitev.

Stalin izvoljen enoglasno

Moskva, 12. - (VZN) — Sovjetska revija «Rdeca zvezda» javlja da poroča volivna komisija kolegija «Stalin» v Moskvi, da je Stalin izvoljen enoglasno.

Iranski ministrski predsednik potuje v Moskvo

Teheran, 12. - INS — «Daily Express» sporoča iz Teserana, da se bo Stalin verjetno sestal s Sultanehom pred koncem tega tedna v Kremlju. Sovjetsko letalo, ki je že prispelo v Teheran, bo verjetno odpotovalo s Sultanehom to sredo.

O vstopu Albanije v ZN

London, 12. VZN. — Reuterjev diplomatski urednik sporoča, da bo Varnostni svet preučevanje albanske zahteve po vstopu v organizacijo Združenih narodov najbrže preložil na poznejšo dobo, po mirovni konferenci, ki bo maja meseca v Parizu.

Obletnica osvoboditve Budimpešte

Budipmpešta, 12. - Tass — Dne 9. februarja se je vršila v madžarski prestolnici ob obletnici njene osvoboditve slavnostna spominska prireditev, posvečena sovjetskim vojakom, ki so padli v borbi za Budimpešto. Prireditve so se udeležili podpredsednik zavezniške komisije za Madžarsko generalni poročnik Sviridov, predsednik republike Zoltan Tildy, vsa madžarska vlada, veleposlanik ZSSR Puškin ter vodje vojaških misij in poslaništev ZDA, Velike Britanije, Jugoslavije, Češkoslovaške in drugih držav.

Pismo EAM-a listu „Trud"

Moskva, 12. - Tass — V pismu listu «Trud» pravi EAM-ova delegacija (Partsalidis, Lulis, Grigoriadis):

«Sloviti ruski pisatelj Turgenjev je dejal, da je ruska duša kot Eolova harfa, na kateri odmeva slikerno človečansko čustvo. To smo videli na lastne oči za našega 23. dnevnega obiska v SZ. Prepričali smo se, da so narodi SZ bolj, kot kateri drugi, naklonjeni borbi grškega ljudstva proti fašizmu in nacizmu, ki jo mora na žalost voditi še danes. Grško ljudstvo, združeno okoli EAM-a, je prepričano, da bo kmalu moglo dobiti demokracijo, katere zibelka je tekla v Grčiji.

Ko zapuščamo SZ, smo globoko ganjeni ob znakih velike ljubezni do grškega naroda, ki mu bomo pripovedovali vse, kar smo v SZ videli. Želimo Vam zagotoviti, da tudi grško ljudstvo občuduje in ljubi narode SZ zaradi borbe, ki jo vodijo za osvoboditev človeštva.»

Demonstracije in stavke v Indiji

Bombay, 12. Ass. Press. — Danes prvič od leta 1921., so muslimani na lastno pobudo in pod lastnimi voditelji demonstrirali po bombayskih ulicah proti britanski vladi.

V zadnjih letih so prirejali vse demonstracije proti Britancem, večinoma pod okriljem kongresne stranke.

Grozeča lakota povzroča veliko vznemirjenje. Včeraj so se vršile velike demoinstracije v Calcutti, od koder poročajo o 10 ubitih.

Alehabad (Indija), 12. Ass. Press. — Ves Alahabad je bil danes zaradi splošne stavke v zastoju. 50 tisoč oseb je demonstriralo po mestnih ulicah v protest proti zmanjšanju življenjskih obrokov.

KRATKE VESTI

LONDON. Po izjavi Scottland Yarda, je ogromen val zločinov, ki je zajel London, sicer nekoliko popustil, nikakor pa še ni ponehal.

BARCELONA. V več tovarnah v Barceloni je prišlo do stavk. V drugih tovarnah je policija stavke preprečila. Delavci so terjali boljše delovne pogoje zaradi rastočih življenjskih stroškov.

PARIZ. V nedeljo se je vršila v Parizu velika manifestacija proti Francovemu režimu.

Češkoslovaški list piše o trpljenju Slovanov pod Italijo

Praga, 12. - Tanjug — Tanjugov dopisnik poroča, da je češkoslovaški tednik «Nedeljni novini» objavil članek, ki opisuje zgodovinsko rapalske pogodbe veliki pomen Trsta za Jugoslavijo in trpljenje slovanskega prebivalstva v Istri in Julijski krajini.

Pretepali so otroke ker so govorili v šolah slovensko

12. IV. 1921, ko še ni bilo fašisma:

je bila končana požigalna akcija v Krnici, šegotiji in Vareški. Ubita sta bila kmeta Ivan Rubinič in Jakov Cvek.

Italijanski vojaki ženejo kmete na morišče.

MEDANA. Po razsulu Jugoslavije je zloglasni fašist dr. D'Ottone naravnost podivjal v svojih nasiljih nad prebivalstvom. Le malo osumljene Slovence je dal pod nadzorstvo karabinjerjev, da jih je potem sam zasliševal in mučil.

Leta 1942. so fašisti mobilizirali 50 fantov v kazenske bataljone «Speciale».

V vasi so Italijani aretirali 5 oseb, ki so jih odvedli v internacijo: Perin Jožefa, Perin Marijo, Kristjančič Jožefa, Špehonja Mirka, in Gradnik Jožefa.

22. 5. 1944 so Nemci ob priliki čiščenja iskali v vasi partizane. Ker niso nikogar našli, so sklicali vaščane na trg in vpričo vseh pretepali dva vaščana, sodelavca osvobodilne fronte. Istega dne so odpeljali iz vasi precej živine in drugo blago. Ropi so se potem vršili nepretrgoma po večkrat na mesec od leta 1943, 1944 do uničenja Nemcev.

V vasi so Nemci ustrelili 25. 4. 1945. Velišček Rudolfa, aretirali in internirali pa 30 oseb: Kocino Danico, ki se še ni vrnila, Kocino Bruno, ki se še ni vrnila iz Nemčije. Kocina Mercedo, Nikolin Jožefa, Nikolin Mirka, Sirk Danilo, Srebrnič Milko, Srebrnič Anico, Aoljzijo in Marico, Bužinel Ferdinanda, Mikulin Jožefa, ki so ga odvedli neznano kam; Prinčič Jožefa, Prinčič Zdenka, Kavčič Oskarja, Simčič Borisa, Kristančič Antona, Kristančič Mirka, Kristančič Slavico, ki se še ni vrnila iz Nemčije, Simčič Teodorja, Mavrič Emila, ki je v Dachau-u umrl, Zucchiatti Henrika, Zucchiatti Slavico, Rusijan Dragico, Torož Stanka, ki se še ni vrnil, Mavrič Franca, Torož Jožefa, Špehonja Mirka, Gradnik Jožefa, Gradnik Dragico, Simčič Anico, Sirk Alojza, Hren Romana, Mavrič Cvetka in Mavrič Antona.

19. 1. 1945 so Nemci zažgali hišo Juriča Jožefa, ker so v njej prenočevali partizani.

BILJANA. V letih 1941 in 1942 je fašistična vlada s tako imenovanimi vajami «premilitare» hotela naši mladini vcepiti fašističnega duha. Vsa mladina od 15. leta je morala radno hoditi k vajam, če ne, je bila strogo kaznovana. V letu 1943 so — kot povsod drugje — tudi v Biljano prihajali italijanski orožniki, da bi mobilizirali moške. Ob nedeljah so čakali pred cerkvami in ko so prihajali ljudje od maše, so jih pobirali in s kamioni odpeljali v Gorico, od tam pa v južno Italijo.

Italijani so v vasi aretirali Vijal Avgusto in Primčič Marijo, ki so jo po drugi aretaciji poslali v internacijo v Frozinone, od koder je pobegnila domov.

Leta 1944 so ob eni največjih nemških čistk v Brdih pridrli Nemci skupno z domobranci v vas in pričeli izganjati ljudi iz hiš na trg. Edene izmed moških je hotel uiti, pa so ga Nemci ujeli, ga postavili v sredo trga z namenom, da ga ustrelijo. V navzočnosti vaščanov so pretepli vaškega župnika in ko so odšli iz vasi, odpeljali sabo 15 mladoletnih fantov. Februarja 1945 so ujeli Nemci v vasi 2 partizanska oficirja, ki so ju vpričo ljudstva pretepali in mučili. Morala sta pogoltniti iz titovke izrezane zvezde. Oficirja sta bila pozneje kot talca ustreljena. Njuni imeni nista znani.

Od ropanja je bila prizadeta v vasi vsaka hiša. Predvsem so Nemci kradli vino in živino.

Aretirali pa so Nemci v vasi 17 oseb: Markočič Rudolfa, Maraž Ernesta, Kozlin Gizelo, Sosolič Jožeta, Simčič Valentina, Simčič Antona, Drnovšček Izidorja, Marinič Mirka, Marenčič Romana, Marenčič Marico, Sosovič Marto, Kokelj Ivana, Koflin Alojza, Zuljan Vlasto, Markočič Karla, Marinič Vido, Morenčič Cvetka, Morenčič Marico in Drnovšček Stanka, ki se še ni vrnil iz Dachau-a.

Pred Varnostnim svetom se nadaljuje razprava o Indoneziji

London, 12. — Na sinočnjem nadaljevanju debate o položaju v Indoneziji je vodja ukrajinske delegacije Manuilski zanikal, da bi bil položaj v Indoneziji nizozemsko notranje vprašanje, in vztrajal, da vlada na Javi pravo vojno stanje.

Dejal je, da so Angleži uporabljali japonske čete za vojno proti indonezijskemu prebivalstvu in s tem kršili mednarodno pravo.

Nizozemska vlada predlaga, naj se Varnostni svet ne vmešava v to zadevo in naj prepusti rešitev nizozemski vladi. Toda vojna je vojna. Če Varnostni svet tu ne posreduje, potem bi rad vedel, v katerem primeru se mu bo zdelo primerno posredovati v prihodnosti. Manuilski je dodal: «Mislim, da imajo v primeru vojaške intervencije, in to se sedaj dogaja v Indoneziji, druge države vsaj to pravico, da sprožijo vprašanje v Varnostnem svetu.

Manuilski je nato dejal, da se bo Ukrajina podvrgla sklepu Sveta, obenem pa je opozoril na izkušnje z bivšo Zvezo narodov. Nato je predlagal, naj bi Svet odobril sledeči sklep: «Ko je svet slišal izjavo Ukrajine o položaju v Indoneziji, ki ograža mednardni mir in varnost, ker uporabljajo britanske in sovražne japonske čete za operacije proti indonezijskemu ljudstvu; ko je Svet slišal izjave zunanjega ministra Velike Britanije Bevina ter nizozemskega zunanjega ministra Van Kleffensa, je po proučitvi zadeve sklenil imenovati komisijo, ki naj jo sestavljajo zastopniki Združenih držav, Velike Britanije, Sovjetske zveze, Kitajske in Nizozemske z nalogo, izvesti preiskavo na licu mesta vzpostaviti mir v Indoneziji in poročati Varnostnemu svetu o uspehih svojega dela.

Makin, ki je govoril kot avstralski delegat, je izjavil, da nima nič proti temu, če prizadete stranke zahtevajo preiskavo, toda v tem primeru bi moral zahtevati zastopstvo v komisiji, ker je indonezijsko področje življenjske važnosti za Avstralijo. Dodal pa je, da delovanje angleških čet v Indoneziji ne ograža varnosti.

Nato je Stettinius obrazložil ameriško stališče in se izrekel proti preiskavi. Dejal je, da je upanje na ugoden potek pogajanj, ki so se že pričela, in da zaradi tega ne bi mogla preiskava koristiti. Zaradi tega ne bi smel po mnenju Združenih držav Varnostni svet izvesti preiskave. Vsekakor pa bi bilo primerno izraziti upanje, da bodo pospešeno izvajali japonsko predajo in izločili vznemirjajoči vpliv Japoncev ter tako omogočili, da se v Indonezijo povrnejo mirne razmere

Kitajski delegat Vellington Koo je dejal, da živi v nizozemski Vzhodni Indiji nad 2 milijona Kitajcev. Vojaški nastopi, do katerih je prišlo septembra lanskega leta, so povzročili med Kitajci znatne izgube. Po še ne potrjenih poročilih je bilo v zadnjih štirih mesecih ubitih v Surabaji 500 Kitajcev. Koo je dejal: «Kitajsko ljudstvo in vse države, ki ljubijo svobodo in mir in med njimi tudi nizozemsko ljudstvo, morajo pokazati veliko naklonjenost do Indonezijcev.» Na koncu je izjavil, da se kitajska delegacija ne bo upirala ukrajinskemu predlogu.

Varnostni svet je danes nadaljeval razpravljanje o indonezijskem vprašanju.

Vodja francoske delegacije Bidault se je izrazil proti komisiji, ki naj preišče položaj v Indoneziji. Mehiški delegat Diaz pa se je izrazil, da bi bilo primerno poslati preiskovalno komisijo v Indonezijo.

Georges Bidault je menil, da iz britanske deklaracije izhaja, da prisotnost britanskih čet ne ogroža miru in da zaradi tega preiskovalna komisija ne bi bila na mestu. Glavni problem so po njegovem odnošaji med indonezijskim gibanjem in holandsko vlado, med obema pa so se že pričele neposredna pogajanja, ki so najboljša rešitev.

Brazilski delegat Walle je dejal, da morajo neposredna pogajanja med Holandsko in Indonezijci zadostovati za rešitev tega problema in se je torej izrazil proti komisiji.

Poljski delegat Motzelewski je nato podprl ukrajinski predlog o komisiji, ki naj preišče položaj v Indoneziji.

Nato je Varnostni svet odgodil sejo do jutri zvečer ob 9. uri. Med tem časom bo proučeval ukrajinski predlog ter danes predloženi egiptovski predlog, ki pravi, da komisija ni potrebna, da pa mora biti organizaciji ZN predloženo poročilo o potěku pogajanj med holandsko in indonezijsko vlado.

Egiptovski predlog o Indoneziji

London, 12. BBC. — Na zasedanju varnostnega svet je danes med sejo, tik preden je predsednik nameraval preiti na glasovanje o ukrajinskem predlogu, egiptovski delegat izročil noto, ki predlaga naslednje:

1) Britanske čete naj se ne uporabljajo za borbo proti Indonezijcem.

2) Britanske čete naj se umaknejo takoj, ko bo končana razorožitev Japoncev.

3) Prično naj se pogajanja med Indonezijci in Holanđci na osnovi pravice do samoodločbe narodov.

4) Ta pogajanja naj se čimprej zaključijo.

Razpravljanje o beguncih

London, 12. BBC. - Glavna skupščina Združenih narodov je danes razpravljala o vprašanju beguncev. Diskusijo je otvoril sovjetski delegat Višinski, ki je ponovno izjavil, da kolaboracionisti in vojni zločinci ne smejo uživati podpore, ki pripada resničnim beguncem.

Na popoldanski seji je ga. Rooseveltova predlagala, naj prevzamejo žene večjo odgovornost pri delu organizacije ZN. Njen predlog sta podprla francoski delegat Paul Boncour in britanski delegat Hector Mac Neil, ki je dejal, da je priporočljivo, da bi žene sprejele odgovornejša mesta v tajništvu ZN in da bi organizacija ZN vzdrževala tesne zveze z ženskimi organ

PRIMORSKO LJUDSTVO ZBORUJE

Ljudski tabor v Postojni

10.000 ljudi postojnskega okraja je na festivalu odločno izjavilo: "Hočemo k FLR Jugoslaviji"

Sredi zime smo, toda Postojna je pokazala tako sveže mladostno pohladno lice, da smo pozabili na prav sibirske zimske dneve po Božiču in prvo polovico januarja. Mesto je vse v zelenju, mlajih slavolokih, zastavah in slikah maršala Tita.

Pivškega Triglava - Nanosa, je mesto zaživelo. Vse ceste, ki peljejo iz vasi okraja so se napolnile. Okusno okrašeni vozovi s smrečicami, venci, zastavicami, na njih pa mladina, žene, starčki in harmonikaši, ki so glasno udarjali takte partizanskih koračnic in pesmi v sončno februarsko jutro.

Ljudski tabor - festival, so oznanjali lepaki po mestu in vaseh.

Na raznih zbirališčih v predmestju so od minute do minute naraščale množice in vozovi.

Ob deseti uri so otvorili povorko vozovi, ki so napravljali vtis premikajočega se gozda smrečic n zastav, iz katerega je donela partizanska pesem, spremljana od neštetih harmonik.

Videli smo med drugimi voz, spremenjen v partizansko karaulo, kateri je nazorno pokazal, kako smo že za časa borbe držali veze po takih karaulah. Iz partizanske pretsolnice Črnomelj pa globoko doli v Benečiji je s pomočjo teh redno prihajala pošta. Za marsikaterega Postojnčana je bila to novost.

Vas Strmca je pripeljala nazorno prikazano barako iz Dachaua, dva povratnika — interniranca sta sedela na vozu v istih oblačilih kot v taborišču, kar je napravilo na prisotne globok vtis. Vrstili so se nato: mizarska delavnica, kolarna, vaški vinotoč z napisom: «Kozarec dobrega vina samo v FLRJ», preprosta žganjekuha, ki je tudi prikazala, da je v okraju sadjarstvo razvito.

110 vozov in trije avtomobili so v enournem mimohodu pokazali, kaj zahteva ljudstvo Postojnskega okraja. Niso se ustrašili naporov in dolge poti, saj so nekateri prišli po 20 km daleč, in to zato, da potrdijo kar je potrdila že vsa Primorska s krvjo 42.000 padlih. «Zahtevamo, da se priključimo s Trstom in Gorico k Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Veliki trg Miroslava Vilharja je bil skoraj pretesen, toliko ljudstva se je zbralo, in še so prihajale povorke z zastavami in harmonikami na čelu.

Spregovoril je Ivan Regent

Tov. Ivan Regent je najprej pozdravil prisotne v imenu SIAU in dejal med drugim: «Naše gore, naši hribi, naše grmovje in trnje, naša polja in skalovje so prepojena s krvjo naših najboljših, ki so padli v borbi proti fašizmu in to zato, da bo Primorska priključena k FLRJ.

Zakaj pa se je odločilo ljudstvo postojnskega okrožja? Enoglasno je desettisočglava množica vzkliknila: «Za FLRJ, živel Tito, živel Kardelj. Tujega nočemo, svojega ne damo, smrt ostankom fašizma!»

«Da, tovariši in tovarišice, smrt ostankom fašizma, borili se bomo do konca proti njim.»

Besede matere partizana

Nato je stopila pred mikrofon partizanska mati in dejala: «Prinašam vam pozdrave vseh partizanskih mater, ki se niso ustrašile žrtev, streljanja sinov in očetov svojih otrok. Ni jih uklonilo streljanje talcev, požigi njihovih domov. Vsi naši dragi sinovi, očetje, hčere in matere, ki so padli, so dali svoja življenja zato, da mi živimo. Zato v imenu vseh teh prisegamo, da ne nehamo preje, dokler ne bomo priključeni s Trstom, Gorico in Slov. Benečijo k FLRJ.»

Kot morje je vzvalovila množica in en sam krik je napolnil trg: «Tako je, hočemo k FLRJ!»

Govorila je nato partizanska vdova.

«Težko mi je, boli me v srcu, v grlu me peče, toda nisem in ne bom jokala Vem zakaj je padel mož in zakaj so padli drugi. Jaz in otrok in z mano ves narod bomo uživali svobodo v FLRJ.»

Spregovoril je tudi tovariš, ki je šel skozi razna taborišča.

«Vzdržal sem mučenja in vse grozote taborišča», je dejal, «danes sem zopet tu, in sem tu zato, da zakričim na ves glas: hočemo k Titovi FLRJ!»

Julijska krajina mora biti priključena k FLRJ

Spregovoril je nato še tov. Perovšek Franče, ki je med drugim dejal: «Po vsem tem, kar smo danes tu slišali in videli, lahko rečemo, da bo Julijska krajina s Trstom in Gorico priključena k FLRJ, priključena zato, ker zahteva to ljudstvo, tisto ljudstvo, ki se je zato borilo in krvavelo. Jugoslovanski narodi niso sami. Danes smo še vedno v borbi, tovariši in tovarišice. Borba je to, da nas deli krivična črta, borbo vodi naš kmet, ker nima stika s Trstom in Gorico. Naj pride karkoli, mi bomo prišli skupaj tudi opolnoči, če bo treba, in bomo vsi skupaj povedali, vsi skupaj zakričali, da hočemo k FLRJ!». Končal je z vzklikom: «Naj živi tržaško delavno ljudstvo», kar je vzbudilo viharen aplauz in odobravanje.

Popoldne je sledila kulturna predstava v Mladinskem domu in ogled razstave partizanskega tiska v Jamskem hotelu. Po postojnskih ulicah pa so še ves popoldan pele harmonike na čelu skupin, ki so odhajale s partizansko borbeno pesmijo na svoje domove.

Postojna je s tem ljudskim taborom - festivalom pokazala, da je ne bo nihče več goljufal za tisto borbo, za katero so trpeli in krvaveli njeni sinovi po gozdovih Nanosa, Pivke, Istre, Gorenjske in tudi Hrvaške in Srbije.

Hočemo Jugoslavijo - vse druge „rešitve" zavračamo

Množične manifestacije v Grgarju, Čepovanu in Kalu nad Kanalom

2. februarja se je ljudstvo iz Grgarja in okolice zbralo v Grgarju, da bi jasno pokazalo svojo voljo in zahteve. Okrog 13. ure so začele prihajati tudi povorke iz raznih vasi z mnogoštevilnimi zastavami, slikami maršala Tita, transparenti. Ves čas so se čuli klici «Nočemo internacionalizacije, hočemo priključitev k materi Jugoslaviji, z Jugoslavijo smo se borili, v njej hočamo živeti, dol z reakcijo» itd.

Zbrani množici je spregovorilo več govornikov, katere je ljudstvo ves čas prekinjalo z medklici in vedno znova in znova poudarjalo svojo zahtevo «Hočemo priključitev k federativni ljudski republiči Jugoslaviji». Sprejetih je bilo tudi več resolucij, med njimi za tov. Kardelja in razmejitveno komisijo, v katerih ljudstvo odločno zahteva priključitev k FLRJ in zavrača vsako drugo «rešitev».

Po zborovanju se je vršil kulturni festival, na katerem so tekmovale posamezne vasi med seboj s pevskimi točkami, igrami, deklamacijami itd. Zbrano ljudstvo si je ogledalo tudi partizansko razstavo.

Prebivalstvo iz grgarskega okraja pravi, da jim bo ta dan ostal v nepozabnem spominu, saj takega ljudskega tabora še niso nikoli videli.

3. t. m. je dalo na predlog o internacionalizaciji ljudstvo iz Čepovana in okolice jasen odgovor. Čez 1.600 ljudi se je zbralo v Čepovanu. Iz porušenih domov požganih vasi so plapolale številne slovenske in jugoslovanske zastave. Iz sto in sto grl je zadonela himna «Hej Slovani», da je odmevalo od hribov. Nato se je množica zvrstila v povorko in prepevaje odšla na veliki trg, kjer je spregovoril tov. Flegar. Za njim so nastopali tudi drugi govorniki, ki so govorili o prestanem trpljenju in žrtvah v borbah, taboriščih, ječah in zaledju. Na zahtevo ljudstva je nato spregovoril je borec Jugoslovanske armade. Po končanih govorih je bila sprejeta resolucija na tov. Kardelja in razmejitveno komisijo. Kakor v Grgarju, se je tudi v Čepovanu vršil kulturni festival, ki se je zaradi množice ljudstva razvil kar na prostem.

Čepovansko ljudstvo je s svojo manifestacijo pokazalo, kako zelo se zaveda važnosti, da si ohrani svoje pravice, kako neizmerno si želi priključitve k FLRJ, za kar je dalo toliko žrtev, saj je prišlo na manifestacijo v Čepovan iz zelo oddaljenih vasi po visokem snegu in ledu.

Isti dan, kot v Čepovanu, je spregovorilo tudi ljudstvo v Kalu nad Kanalom, kamor je prihitelo iz zelo oddaljenih vasi — z Avč, s Seliškega brega, s Testeni itd. Bilo jih je preko 2.000. Po govorih, katere so tudi tu prekinjali z vzkliki «Hočemo priključitev k Jugoslaviji, hočemo Tita, tu je Jugoslavija» itd. so sprejeli resolucije. V teh resolucijah pravijo:

«Dovolj smo pretrpeli v suženjstvu. Hočemo svobodo — ki je pa za nas možna edino v FLR Jugoslaviji. Vsaka druga «rešitev» bi za nas pomenila ponovno hlapčevanje tujim gospodarjem ter povratek na čase pred 8. septembrom 1943, ko smo se kot en mož dvignili v neizprosni boj za osvobojnje».

Resolucija na mednarodno razmejitveno komisijo, ki so jo poslali Čepovanci, pa pravi takole. «Predlog za internacionalizacijo lahko stavijo samo tisti, ki z nami niso delili grozot in trpljenja in nas nočejo razumeti v naših pravičnih zahtevah za cilje, za katere smo prelili toliko krvi».

Mladina iz Tribuče je napisala tov. Kardelju v svoji resoluciji: «Ne bomo pozabili, da je naša vas, ki šteje komaj 600 prebivalcev, dala 132 borcev v NOV, od katerih je 56 dalo svoje življenje za to, kar tudi mi hočemo — za priključitvi k FLRJ».

Po manifestacijah se je ljudstvo razšlo na svoje domove, srečno in veselo, da je lahko izpovedalo svojo željo in zahtevo po priključitvi k FLRJ, in pripravljeno, povedati jo tudi v bodoče vsak čas in vsakomur.

K U L T U R A

PREŠERNOVA PROSLAVA V „NAZIONALE"

Slovensko narodno gledališče je ob sodelovanju naših glasbenikov priredilo v nedeljo 10. 2. 1946 v kinu «Nazionale» posvetno matinejo v počastitev spomina našega velikega poeta Franceta Prešerna.

Uvodno besedo je govoril Milan Košič, nakar so spored izvajali člani narodnega gledališča: Jože Tiran, Stane Razstresen, Danilo Turk, Just Kofuta, Vladoša Simčičeva, Modest Sancin, Nada Gabrijelčičeva, Rado Nalerst in Belizar Sancin, sopranistka Pavla Potrata, violinist Karlo Sancin in pevski zbor Glasbene Matice pod vodstvom Ubalda Vrabca.

Prireditev je lepo uspela, čemurso predvsem pripomogli člani Narodnega gledališča, ki so recitirali izbrana Prešernova dela. Posebno je navdušil uvod h «Krstu pri Savici», ki se svojo globoko, dramatsko vsebino tako realno učinkuje v današnji lobi. Vilharjevo skladbo «Mornar», uglasbeno na Prešernov tekst, je zapel tenorist Belizar Sancin. Ker je pesem komponirana in tudi po svoji dramatski vsebini prilagojena za bas ali bariton, ni tako učinkovala, kakor bi sicer mogla. Od istega skladatelja je zapela sopranistka Pavla Potratava znano pesem «Nezakonska mati». Dasi pesem stilno ni bila izvedena dovršeno, je vendar z njo Potratova zopet pokazala, da se razvija v umetnico, katero bomo lahko šteli med prve stebre naše bodoče slovenske opere v Trstu. Violinist, prof. Karlo Sancin je stilno lepo izvedel «Balkansko rapsodijo» bolgarskega skladatelja Vladigerova, dasi je bil celoten vtis nekoliko moten zaradi prekinjene igre. Soliste sta pri klavirju spremljala prof. Ubald Vrabec in prof. Mirca Sancinova.

Pri tej priliki, se je prvič predstavil javnosti zbor Glasbene Matice, ki je pod vodstvom prof. Ubalda Vrabca zapel Venturinijevi skladbi: Zapuščena», «Zdravljico» in Flajšman — Hubadovo «Luna sije» — vse na Prešernove tekste. Zbor je številčno močan in glasovno dober, občutilo pa se je pomanjkanje moških glasov. Na nekaterih mestih je intonacija še nekoliko šepala. Moramo pa reči, da je prvi nastop tega našega zbora pokazal, kako je potreben. Upamo, da ga bomo kmalu zopet slišali in kadar bo dosegel dovoljno zrelosti tudi na samostojnem koncertu.

Občinstvo je pravilno pojmovalo pomen te proslave in se je v velikem številu udeležilo. Ker je dvorana kina «Nazionale» v akustičnem oziru izredno ugodna, in tudi zelo pripravna kot ambient za kulturne prireditve, priporočamo vodstvu naših kulturnih in prosvetnih institucij, da čim večkrat priredi prosvetne matineje v tej dvorani. Seveda morajo biti te prireditve vedno na dostojni umetniški višini, da bomo pokazali svetu, da je slovenska umetnost res umetnost in ne samo prazna beseda.

D. G.

Tržaški slovenski študentje stavkajo

Včeraj so pričeli slovenski dijaki s splošno stavko, katero so napovedali zato, ker še niso odstranili vojnega zločinca prof. Srečka Barago, ki je bil obsojen na smrt.

Delegacije dijakov so odšle k šolskemu nadzorniku Rubiniju, potem pa k polkovniku Smuts-u, s katerim so imele daljši razgovor.

S slovenskimi dijaki so v znak solidarnosti pričeli stavkati tudi italijanski študentje na zavodu Istituto Nautico, Tržaški slovenski študentje pričakujejo, da bodo stavkali tudi ostali tržaški in goriški študentje.

Vsebino razgovor z g. Rubiniem in polk. Smuts-om, in ostale podrobnosti bomo vsled pomanjkanja prostora priobčili v jutrišnji številki.

Zborovanje učiteljstva in prosvetnih referentov Koprskega okraja

V nedeljo 10. februarja so zborovali učitelji in prosvetni referenti koprskega okraja. Po političnem referatu o sedanjem mednarodnem in krajevnem položaju je tov. načelnik prosvete pokazal naloge prosvetnih delavcev na kulturnem polju, posebno v našem okraju. V korpskem okraju je mnogo težav, ker je italijanski šovinizem na kulturnem polju povzročil veliko razdejanje. Iz poročil učiteljstva je razvidno navdušenje, s katerim se je istrsko ljudsko oprijelo svojih šol. Razgovarjali so se tudi o strokovnih organizacijah, enotnih sindikatih in o drugih vprašanjih, ki se tičejo učiteljstva. Tov. Vodopivec je v kratkih, jedrnatih besedah, orisal lik novega učitelja, ki mora tudi izven šole delati za kulturni in politični razvoj ljudstva.

Slovenski učitelji in prosvetni referenti so nato poslali resolucijo tov. Kardelju.

Slovensko narodno gledališče za Trst in Primorje

gostuje v nedeljo, ponedeljek in torek v Trstu, v gledališču «Fenice». V nedeljo dne 17. februarja ob 4. uri popoldne uprizore člani našega gledališča pod vodstvom režiserja Justa Košute in v scenografiji slikarja Avrelija Lukežiča, Matej Borovo igro iz dni naše osvobodilne borbe «Rastrganci». V ponedeljek dne 18. februarja ob 5. uri in pol popoldne v režiji Modesta Sancina in scenografiji slikarja Jožefa Cesarja duhovito komedijo Bernarda Shava «Kako zabogatiš» ali «Hiše gospoda Sartoriusa». V torek dne 19. februarja ob 8. uri zvečer v režiji Milana Košiča in scenografiji arhitekta Bojana Stupice, komedijo s pesmijo in glasbo Pavla Sureka «Pesem s ceste».

Da omogočimo obisk vseh teh predstav prav vsem ljubiteljem gledališča, se je vodstvo gledališča — kljub ogromnim režijskim stroškom — odločilo za najnižjo vstopnino. Sedeži stanejo lir 95 in 65, stojičar lir 45. V teh cenah je tudi že vračunano 15 lir za gledališki list, ki ga dobijo gledalci skupaj z vstopnico.

Rezerviranja vstopnic ni, pač pa bo predprodaja vstopnic za vse tri predstave v petek, soboto, nedeljo, ponedeljek in torek dnevno od 9-12 ure zjutraj in od 15-19 ure popoldne pri blagajni gledališča «Fenice».

Opozarjamo občinstvo, da bomo predstave začeli točno ob odrejenem času.

Bazovica

Preteklo soboto je priredilo prosvetno društvo Bazovica svoj prvi kulturni večer v počastitev spominu našega velikega Franceta Prešerna. Tov. župnik Bidovec je v daljšem govoru orisal pesnikovo tragično življenje.

Govoru je sledil program, katerega so naštudirali pioniriji. Pionirka Dora je recitirala «Krst pri Savici», Marija pa «Memento mori». Pionir Edi je recitiral «Zdravljico». Nato je zbor pionirjev zapel enoglasno. Mešani zbor prosvetnega društva Bazovica pa je pod vodstvom Sonje Mahnič dodal nekaj narodnih pesmi. Dvorana je bila nabito polna ljudstva, ki je z največjim zanimanjem sledilo govoru in pestremu sporedu.

Tragični dogodek v Kanalu tudi drugi ranjenec je umrl

Gorica, 12. VZN. — Težki krvavi dogodek, ki ga je povzročil 31. januarja v javnem lokalu v Kanalu ameriški vojak, je žal zahteval še eno žrtev. Teodor Paravan, ki so ga pripeljali v goriško civilno bolnico in katerega stanje se je v zadnjih dneh nekoliko zboljšalo, je včeraj popoldne zaradi nastalih komplikacij, ob 16. uri umrl. Čeprav so civilni in vojaški zdravniki uporabili vsa sredstva, niso mogli iztrgati mladeniča smrti. V zadnjih urah ga je tolažila prisotnost matere, sester in bratov. Danes zjutraj bodo njegovo truplo obducirali, nakar ga bodo na pobudo poveljstva 88. ameriške divizije prepeljali v Kanal, kjer se bo vršil pogreb.

Oblasti javljajo, da se bo v prihodnjih desetih dneh vršila pred prekim sodom razprava proti krivcu.

Kanalski SIAU je protestiral pri organizaciji ZN

Agencija Tanjug poroča, da je okrajni odbor Slovensko - italijanske antifašistične unije (SIAU) za Kanal, protestiral pri Zavezniški vojaški upravi in pri organizaciji Združenih narodov zaradi nedavnega incidenta, ko sta dva ameriška vojaka s strelnim orožjem ranila dva slovenska civilista, ki sta med tem umrla.

Po poročilu agencije Tanjug, se je SIAU pritožila pri organziaciji Združenih narodov, da ameriški vojaki grdo ravnajo s Slovenci ter jih brez katergakoli izzivanja napadajo.

Ameriške oblasti so že objavile, da sta oba ameriška vojaka takoj po incidentu bila aretirana. Ker sta izjavila, da sta dejanje storila v pijanosti, se bosta morala v prihodnjih desetih dneh zagovarjati pred vojaškim sodiščem zaradi umora.

Žene se pripravljajo na svoj kongres

Pismo Antifašistične ženske zveze

V pričakovanju I. kongresa antifašističnih Žena J. K.

Žene, matere in sestre — tovarišice!

Bliža se naš dan, naš praznik, bliža se naš I. Kongres.

Prvič v zgodovini se bomo sestale v najiskrenejših odnošajih kot sestre Slovenke, Italijanke in Hrvatice. Dokazale bomo, da smo nove žene, da smo žene, ki ne poznajoveč sovraštva med narodi, da smo žene, ki smo prispevale svoj delež k ustvaritvi bratstva med narodi J. k. in da smo pripravljene storiti vse za poglobitev in utrditev tega bratstva.

Prišle bomo iz vseh krajev naše J. k., iz Trsta, Gorice, Pulja, Reke, Idrije in Postojne. Prišle bodo Kraševke in Vipavke Tolminke in žene iz sončnih, goriških Brd. Srečale se bodo delavke, izobraženke in kmetice. Skupno bodo polagale račune o svojem delovanju, skupno si ustvarile nove načrte.

Prišle bodo naše hrabe borke. Prišle bodo junaške matere, ki so žrtvovale svoje najdražje za osvoboditev naše domovine. Srečali se bosta mati slovenskega partizana in mati italijanskega garibaldinca. Objeli se bosta v spoštovanju onega, za kar sta žrtvovali kri svoje krvi, v spoštovanju onih želja, ki sta jih gojila njuna sinova, v spoštovanju onih svetlih idealov, za katere sta njuna sinova umirala z nasmehom na ustnicah. In tu je ponoven dokaz, da se moti vsakdo, ki upa uničiti tisto, kar se je rodilo iz krvi najboljših slovenskih italijanskih sinov J. k., ki upa raztrgati bratsko vez med tema dvema narodoma. Prišle bodo žene kurirke, nič manj junaške, kot one, ki so se borile s puško v roki proti sovražniku. Prišle bodo žene, ki so žrtvovale vse, tudi svoje domove, ki jih ni bilo strah pogorišč, ne lačnih in zmrzujočih otrok, žene, ki so prenesle vse v trdnem upanju in pričakovanju svobode. Prišla bo na Kongres žena ne veo neveden otrok, ampak žena, kateri se je obzorje zjasnilo in se danes dobro zaveda svojih dolžnosti napram skupnosti.

Na Kongresu ne bomo govorile o naših žrtvah in trpljenju, ne bomo govorile o tistem, kar nismo in nikdar ne bomo pozabile, pač pa, se bomo pogovorile o težkih nalogah, ki stoje pred nami, o borbi, ki jo moramo voditi, ako hočemo doseči to, kar smo drago plačali.

Danes, ko preživljajo vsi narodi sveta zgodovinske trenutke, danes, ko se na zasedanju Združenih narodov v Londonu kuje usoda raznih držav, ko se kuje usoda naše J. k. s Trstom in se skuša ustvariti trajen in pravičen mir, bodo tudi me žene J. k. zastavile vse sile, da bomo skupno z vsemi demokratičnimi ženami sveta pripomogle k res pravičnemu miru.

Naj živi I. Kongres Antifašističnih žena J. k.

Naj živi bratsko sodelovanje žena, vseh treh narodnosti J. k.

Zborovanje komenskih žena

Ker so se pred ženami Komenskega okraja pajovile nove naloge, so se zbrale na konfesenco, kjer so razpravljale o vseh perečih vprašanjih. Sklenile so, da bodo nove naloge izvršile v celem okraju enotno.

Po pozdravnih nagovorih in političnem referatu se je razvila živahna diskusija. Žene so se zlasti zanimale za nekatere člene jugoslovanske ustave in za prihod ter sprejem mednarodne komisije. Sklenile so tudi, da bodo v posameznih vaseh organizirale tečaje, na katerih bodo pionirčke in pionirke učile moških in ženskih ročnih del.

Slovensko narodno gledališče za Trst in Primorje gostuje v nedeljo, 17. t. m., in v ponedeljek, 18. t. m., v gledališču Fenice.

Nadalje so sklenile, da bodo do prvega kongresa žena zaktivizirale vse žene na političnem in kulturnem polju ter čim več pripomogle k akciji za Vojkov in kulturni teden.

Po končani diskusiji je tovarišica Zmaga, članica tržaškega okrožnega odbora, izročila odboru 15.000 lir, ki jih je tržaški odbor AFŽ podaril hudo prizadetim vasem Kobdilj in Stanjel. V imenu komenskih žena se je tržaškim delegatkam zahvalila tov. Mirka, tajnica OkO SIAU.

Za zaključek konference je pevski zbor III. bataljona OJA zapel ženam nekaj narodnih pesmi. Preden so se razšle, so hotele pokazati, koliko so napredovale na kulturnem polju. Žene Hruševce so nastopile z igro «Žena bodi možu pokorna». Rihemberške žene so zapele nekaj lepih pesmi, pionirki iz Skrbine pa so zaigrali «Zaklad» in peli pesmi. Tovarišica Veronika je deklamirala pesem Triglav.

Po končani prireditvi so žene podarile III. bataljonu OJA ves pribor za pisalno mizo. Pokazale so s tem, da niso in da ne bodo pozabile hrabrih partizanov. Nato so se žene iz komenskega okraja zadovoljno razšle z obljubo, da bodo častno izvršile vse naloge.

Odpuščenim državnim in javnim nameščencem

Odbor državnih in javnih nameščencev, ki jih je bivši fašistični režim odpustil iz službe in ki so službovali v državnih, javnih, pokrajinskih in občinskih ustanovah, javlja vsem prizadetim, da je podaljšal svoje poslovanje do 20 t. m.

Zaradi tega vabi vse prizadete, da se pred tem rokom javijo pri spodaj omenjenih uradih in predložijo osebne podatke in morebitne dokumente, ki se tičejo njih preteklega službovanja:

Trst, Trg Ponterosso št. 2, pri mestnem odboru SIAU;

Gorica, Ljudski dom, pri okrožnem odboru SIAU;

Reka, ul. Carducci, bivši pokrajinski dom, pri mestnem odboru SIAU;

Pulj, pri mestnem odboru SIAU;

Ajdovščina, pri okrožnem odboru SIAU.

OD TRIGLAVA DO JADRANA

Ne bomo odnehali

Naše ljudstvo nestrpno pričakuje prihoda komisije. Z velikim veseljem postavlja slavoloke, in krasi svoje hiše.

Tudi pri nas v Lokvi pri Sežani smo se pripravili za prihod komisije. Po zidovih naših hiš smo napravili lične napise, s katerimi smo izrazili svojo željo — da bodo vsi mimoidoči tujci vedeli — priključitev Primorske v FLRJ.

Že pred tedni pa se je zaradi tega na KNOO za Lokev javil sobni slikar Mario Lužnik in dejal, da mora po ukazu zavezникov odstraniti napise po zidovih. Odborniki so ga v imenu ljudstva zavrnili.

7. t. m. se je sobni slikar zopet vrnil z istim namenom. Toda vaščani so ga opozorili, da tega ne sme napraviti. Vrnil se je naslednjega dne z dvema pomočnikoma, da bi bolje opravil svoje «delo». Toda obkolili smo ga in zahtevali, naj odide. Lužniku se je posrečilo zateči se v neko hišo, kjer je spravil barvo in drugo orodje. Naši pionirji so mu pa vse vzeli in ogorčeni razlili barvo po tleh. Končno so vzeli Lužnika v zaščito policisti, ki so prišli s g. guvernerjem iz Sežane. G. guvernerju smo razložili, da ne moremo dopustiti, da bi nam kdo brisal z naših hiš izraze naše samoodločbe. Toda guverner je izjavil, da je to ukaz višjih oblasti. Mi pa smo vztrajali pri svoji zahtevi, da na svojih hišah lahko napišemo, kar hočemo. Končno so Lužnika naložili na kamion in ga odpeljali.

Kakor smo izvedeli, so se tudi marsikje drugje pripetili podobni dogodki, ki jih pripravlja reacija, da bi zavrla izražanje samoodločbe primorskega ljudstva. Toda nas ne bo od tega nihče odvrnil.

To naj si vsi, ki to poskušajo, v naprej zapomnijo!

Lokvičani

Postojna

Postojnski krajevni medstrokovni svet si je prvi v coni zgradil svoj delavski dom. Pri tem so sodelovali delavci z eno dnino. Dela se je udeležila tudi postojnska mladina. Udarniška mladina je čistila, krasila in nudila vso pomoč pri otvoritvi doma. Preko 50 mladincev in mladink je napravilo 186 udarniških ur.

*

Dne 8. t. m. se je ob devetih dopoldne zbrala v svojih prostorih ljudskošolska mladina, da tudi ona proslavi obletnico največjega slovenškega pesnika dr. Franceta Prešerna. Proslave so se poleg staršev udeležili tudi predstavniki oblasti in vojske ter s tem pokazali, da cenijo trud učiteljstva in naše mladine, ki je žarečih lic in z navdušenjem nastopila s pestrim sporedom. V uvodu je tov. učiteljica Eleonora Erženova prikazala veličasten lik Prešerna, čigar slava nebo nikoli minila. Nato so otroci samostojno nastopali z deklamacijami, recitacijami in pevskimi točkami njegovih del. Posebno pozornost pa sta zbudila harmonikarja Melči in Bernard, ki sta v gorenjskih narodnih nošah zaigrala nekaj partizanskih in narodnih pesmi. Proslavo so zaključili z narodno himno.

Devin

Devinska mladina je pred časom postavila na cesti pred vasjo lep slavolok da dostojno sprejeme mednarodno razmejitveno komisijo. Kakor drugje po Primorskem, so tudi tu reakcionarji skušali slavolok zrušiti. V svojem prizadevanju niso uspeli, ker je mladina stala budno na straži. Pred dnevi pa so zavezniški vojaki polili slavolok z bencinom in ga zažgali v pristotnosti vaških mladincev. Vaščani, ki so se hitro zbrali okrog vojakov, so protestirali proti takemu ravnanju. Nato so odšli na štab zavezniške vojske v Devinu, in protestirali še pri g. majorju. Ker je bilo ljudstvo zelo razočarano, je major sam odšel na mesto, kjer so slavolok zažgali. Ko se je prepričal o vsem, kar so mu vaščani povedali, je dejal, da obžaluje postopek. Obljubil je, da bo vojake, ki so to napravili, kaznoval.

Gorica

Dne 7. t. m. zvečer je bilo v dvorani Ljudskega doma zborovanje, na katerem je govoril tov. Jurij Jaksetich. Analiziral je naloge in pomen slovansko-italijanske antifašistične unije. Prikazal je borbo, ki se je razvila med velikimi zavezniki in hitlerjevsko Nemčijo. Posebno pa je poudaril odločno borbo narodov Jugoslavije, ki so svoje čudovito junaštvo postavili za zgled vsemu svetu in dokazali, kako lahko resnična demokracija zmaga nad fašizmom. V političnem pregledu je posvetil posebno pozornost položaju našega ozemlja, za katerega se bije sedaj velika bitka. Orisal je gospodarsko-socialno politično in narodnostno stanje Julijske krajine in Trsta ter v zvezi s tem potrebe treh narodov, ki hočejo živeti v miru in uživati pridobitve iz dolgoletne borbe, ki so jo v bratski skupnosti izbojevali. Goriško italijansko in slovensko občinstvo je tov. Jaksetcha nagradilo z dolgotrajnimi burnimi aplavzi in tudi med govorom venomer odobravalo njegova izvajanja.

TRST

Enotni Sindikati

Obveščamo, da bo 13. t. m. ob 19. uri v ulici Conti 11 petnajstdnevno zborovanje strokovnih predsednikov in tajnikov.

Zaradi pomanjkanja električnega toka v ulici Imbriani, bodo petnajstdnevna zborovanja zadružnih referentov namesto v sredo, v četrtek ob sedmih zvečer.

15 dnevna zborovanja ostalih strok so zaenkrat ukinjena.

Prehrana

Razdeljevanje namiznega sira. Z jutrišnjim dnem bodo delili po 80 gr namiznega sira, tudi potrošnikom, ki spadajo k skupinam VI., VII., VIII., IX., X., XI., XII. in XIII. Dne 18. t. m. bo razdeljevanje zaključeno. Sir stane 235 lir kg.

Prosvetno društvo „Škedenj"

Nocoj ob 19.30 bo imel tov. prof. Umek v Prosvetnem domu važno predavanje.

Okrožna konferenca AFŽ za tržaško okrožje

14. t. m. ob 10. uri dopoldne bo na Opčinah v kulturno prosvetni dvorani okrožna konferenca AFŽ za tržaško okrožje.

Slov. prosvetno društvo „Škorklja"

v Vicolo dell5Ospedale Militare št. 2 vabi članstvo v četrtek 14. t. m. ob 20. uri na važno zborovanje tov. prof. Bevka, ki bo obravnaval pe-

Prešernov večer na Opčinah

14. t. m. bo ob 20. uri v okviru «Ljudske univerze» «Prešernov večer» s pestrim sporedom. Vabljeni vsi!

Prosvetno društvo „Slavko Škamperle"

Danes 13. 2. ob 20. uri bo v veliki dvorani zelo važen članski sestanek z važnim predavanjem tov. Pahorja Dragota. Vsi člani in prijatelji društva naj se sestanka udeleže!

RADIO

SREDA, 13. FEBRUARJA

12.30 zdravniško predavanje (slov.); 12.45 poročila v slovenščini; 13.15 reproducirana glasba; 13.30 Dvorak: Serenada za godalni orkester; 14 glasbeni pregled; 14.15 pregled vesti in plošče; 17 prenos iz Vidma; 17.30 komorna glasba; 18 godalni orkester; 18.30 čitanje Dantejevih verzov; 19 odred jugoslovanske armade; 19.30 Mira Pucova: «Svet brez sovraštva» - 3. dejanje (slov.); 20 poročila v slovenščini; 20.15 poročila v italijanščini; 20.30 koncertna glasba; 21 radijski skerco; 21.15 pianist Artusi; 21.45 pol ure z asi ritma; 22.15 igra; 22.45 četrt ure tangov; 23.15 zadnje vesti v slovenščini; 23.25 nočno zabavišče.

ČETRTEK, 14. FEBRUARJA

7 Glasba za dobro jutro; 7.15 poročila v slovenščini; 7.55 pestra jutranja glasba; 11.30 orkester Mojetta; 12 simfonična glasba; 12.30 pregled knjig in časopisov (slov.); 12.45 poročila v slovenščini; 13.15 reproducirana glasba; 13.30 ritmi in melodije; 14 zdravniška rubrika; 14.15 pregled vesti in plošče; 17 prenos iz Vidma; 18 ženska ura; 18.30 sopran in kvartet; 19 klavirski koncert Kette Almire (slov.); 19.15 Slovenščina za Slovence; 19.30 pestra glasba; 20 poročila v slovenščini; 20.15 poročila v italijanščini; 20.30 radijske uganke; 20.50 tedenski pregled konference ZN; 21 komedija, nato lahka glasba; 23.15 zadnje vesti v slovenščini; 23.25 nočno zabavišče.

GORICA

Pasji kontumač

Mestno županstvo v Gorici opominja, da morajo po veljavnih zakonskih predpisih vsi psi po ulicah in vseh občinstvu dostopnih krajih nositi nagobčnik.

Prepovedano je voditi pse v javne lokale, tudi če imajo nagobčnik in so privezani na vrvici.

Proti kršilcem bodo postopali po zakonu.

Koledar Gregorčičeve založbe

in obe knjigi koledarske serije za leto 1946., so izšli. Sedaj so na razpolago vsem naročnikom proti doplačilu lir 25 za serijo.

Naročniki iz Trsta in tržaškega okrožja dobe knjige pri: Upravi Gregorčičeve založbe — Trst — Via Carducci št. 6-II.

Naročniki iz vzhodnega Primorja naj se obrnejo za knjige na: Slovensko prosv. zvezo v Ajdovščini; oni iz goriškega okrožja pa na: Ljudsko čitalnico — Gorica — Piazza della Vittoria (Travnik) št. 21.

Za one, ki še niso naročili, so vse tri knjige na prodaj po naših knjigarnah za lir 85.

Uprava.

Odg. urednik DUSAN HRESCAK

Poizvedbe

6. maja 1944. ja prišel iz Trsta v Avber na komando mesta Sežana neznanec, ki je nosil sive kratke nogavice, usnjat površnik in dobro ohranjne čevlje. Naslednji dan so Nemci napadli vas in neznanca ustrelili ter mu pobrali vso odjeko in čevlje. Kdor hoče kaj zvedeti, naj se obrne na Avber št. 35.

Na avberskem pokopališču je pokopan neznan tovariš Dalmatinec, star približno od 28 do 30 let.

MALI OGLASI

SOBO, prazno, ali opremljeno, iščeta zakonca. Plačata dobro. Ponudbe na štev. telefona 29368.

RADIO s 5 rdečimi žarnicami, model znamke «La voce del padrone» zaradi selitve prodam. Trst, via Massimo d'Azeglio 3, I. nad Fanin.

IZPRED SODIŠČA:

Revizija procesa proti Vidusso Antonu - v odsotnosti seveda - in druge razprave

Včeraj se je na izrednem porotnem sodišču vršila razprava proti Leitfeld Francu, ki je bil obtožen sodelovanja s SS in sodelovanja pri aretaciji Židov, ki so bili odgnani v koncentracijska taborišča, od koder se niso več vrnili.

Kakor se je pozneje na razpravi pokazalo, Leitfeld Franc ni bil kriv dejanj, katere mu je očitala obtožnica. Sam je bil aretiran po fašistih in ni bil nikoli uslužben pri SS. Obtožnica proti njemu je bila sestavljena pomotoma, ker so ga zamenjali z drugo osebo. Sodišče je Leitfelda oprostilo.

Nato je bila revizija procesa proti fašističnemu hierarhu konzulu Vidusso Antonu, ki je bil pred nekaj meseci pred istim sodiščem oproščen in izpuščen iz zapora.

Obtožnica mu je očitala sodelovanje v vodstvu tržaškega fašija takoj po 8. septembru 1943., organiziranje raznih protipartizanskih milic in članstvo v triumviratu italijanskega fašija.

Ista dejanja mu je — kakor nam je znano — očitala že obtožnica na prvi razpravi, na kateri pa je bil, kakor smo že zgoraj omenili, oproščen. Oprostitev tega fašističnega zločinca je izzvala veliko ogorčenje antifašističnega ljudstva Trsta in Julijske krajine, ki je prav dobro pomnilo vsa zločinska dejanja, katerih je bil kriv posredno ali neposredno.

Pre